

Evropský sociální fond • Praha & EU: Investujeme do vaší budoucnosti

Název exkurze	Labyrintem Starého Města Typ: topografická, tematická, památková, 23 zastávek (7 formou úkolů)
Organizace	Začátek: Prašná brána Náklady: 0 Konec: metro A/B „Můstek“ Délka: 2,7 km, 2.10 hod
Hlavní pojmy	Obecní dům, Havelské Město, kostel sv. Jakuba, Týnský chrám, Staroměstská radnice a orloj, kostel sv. Jiljí, Betlémská kaple, Palác Koruna a pasáže; secese, kubismus, rondokubismus a moderna
Přílohy	Plán trasy, Metodické pokyny, Pracovní úkoly, Prohlídkové schéma – Týnský

č.	přesun	zastáv.	Výklad
1	=	hodiny před Prašnou bránou	<p>ZAHÁJENÍ: sraz u Prašné brány, blízké metro B „Náměstí Republiky“; přivítání, představení průvodců, prezence účastníků, popis trasy, organizační pokyny místo a přibližný čas ukončení</p> <p>Obecní dům – secese, <i>Balšánek-Polívka, 1911</i>; víceúčelový společenský objekt</p> <ul style="list-style-type: none"> • průčelí – balkon se světlonoši, nad ním mozaika Hold Praze, po stranách sousoší Ponižení a Vzkříšení národa (<i>Šaloun</i>); nahoře prosklená kopule; roh vL Duch dějin • deska – <i>nároží vL</i>; zde vyhlášení samostatnosti Československa 28. října 1918 • uvnitř – Smetanova síň (2 tis diváků, koncerty), sály a salony, restaurace, vinárna; nákladná výzdoba s národními motivy, hodnotné lustry <p>Králův dvůr – středověký areál na místě Obecního domu, 1 století byl sídlem 6 králů (od V4 po V2Jag); jeho zbytky však zcela zanikly</p> <p>→ ÚKOL PRO STUDENTY č. 1 Náměstí Republiky – kostel sv. Josefa, Palladium, dům U Hybernů, Česká národní banka, ulice Na Příkopě, Prašná brána, ulice Na Příkopě a Celetná</p>
2	přechod, Celetná, vL na začátek Ovoc. trhu	v ohybu u plakát. válce	<p>Havelské Město – plánovitě založená část SM 1233, centrem je dlouhé tržiště mezi Ovocným (zde) a Uhelným trhem; název dle farního kostela sv. Havla – věže vzadu</p> <p>Stavovské divadlo – klas 1783, zřídil hrabě Nostic, nestarší fungující divadlo v Praze, dříve zvané též Nosticovo, Tylovo; hrálo se i česky; dnes součást Národního divadla</p> <ul style="list-style-type: none"> • premiéry – Don Giovanni – Mozart zde dirigoval svou nejlepší operu, 1787; píseň Kde domov můj? – zazněla ve hře Fidlovačce od Tyla, 1834 <p>Karolinum – <i>vykukuje naproti</i>; založil K4 1348, 1. univerzita ve stř., s. a v. Evropě; tento areál získala až později za V4 – nejstarší univerzitní budova na kontinentu; nynější podoba je got a bar s novodobou cihlovou dostavbou</p> <p>Dům u Černé Matky Boží – starší dům hodnotně upraven kubisticky (<i>Gočár 1912</i>); na nároží původní znamení – socha PM; uvnitř kavárna, nahoře muzeum kubismu</p> <ul style="list-style-type: none"> • kubismus = převádí tvary do lomených krystalových ploch (obrazy, sochy); pouze u nás se uplatnil i v architektuře a bytové kultuře → viz nábytek ve výloze <p>Mincovna – <i>zpět vP</i>; dvůr královny, později mincovna – viz pamětní deska → Divadlo v Celetné – <i>přes dvůr</i>; oblíbená scéna (spolek Kašpar)</p>
3	dál Celetná,	před průčelí	Dům u Božího oka – vL; bar fasáda, znak Boží oko, 3 obrazy panovníků

+	!! vP pavouk průchod, dvorem, Malá Štupart.	kostela <u>otevřen</u> 9.30-12 14-16, denně, zdarma	Klášter minoritů – vL od kostela; sousoší Piety nad vstupem do ambitu (=kříž.chodba) <ul style="list-style-type: none"> • minorité = větev františkánů – tzv. menší bratři; žebrový řád, charitativní činnost Kostel sv.Jakuba – gotický, přestavěn barokně; strohé průčelí s věží <ul style="list-style-type: none"> • štukatury – it. <i>Mosto</i>, bohaté scény lemované andílky v oblacích, zobrazení svatí: vL František z Assisi s lebkou (=zakladatel řádu), upr. Jakub Větší s poutníky (=Ježíšův apoštol, s'at), vP Antonín Paduánský (= františkánský kazatel) → pokyny k prohlídce – výklad uvnitř nežádoucí, proto samostatná prohlídka – rozdat účastníkům <u>prohlídková schemata</u> , které si ponechají i do dalšího kostela – prohlídka pouze středem kostela mezi lavicemi, orientace v plánu např. dle pilířů → PROHLÍDKOVÉ SCHEMA – sv. Jakub
4	zpět, vP	konec vP	Ungelt – též Týn, od středověku opevněný dvůr k ochraně a proclení cizích kupců <ul style="list-style-type: none"> • dům Granovských – ren; v patře lodžie =otevřená chodba s arkádami (oblouky na slupech); malby – antické a biblické scény
5	rovně a ven	před boční vchod	Domy • U Zlatého prstenu – vL od Ungeltu; v domě má expozice Galerie hl.m.Prahy <ul style="list-style-type: none"> • desky – dál vL; Budovec z Budova (popraven po Bílé hoře), malíř Karel Škréta Týnský chrám – zdobný severní portál, v tympanonu (=štíť) kopie cenného got reliéfu <ul style="list-style-type: none"> – dole: Utrpení Krista – vL bičování, upr. ukřižování, vP korunování trním; – nahoře: vL Nebe, upr. Bůh Otec, vP Peklo; vL <i>vpředu</i> na hlavici Mojžíš s anděly
6+	Týnská k nám., vL podloubí, vL průchod	před vchod <u>út-so</u> 10-13, 15-17	Týnský chrám – přesněji Kostel Panny Marie (též Matky Boží) před Týnem <ul style="list-style-type: none"> – gotický, vnitřní výzdoba přev. barokní; hlavní chrám a dominanta Starého Města – v husitské době kostel kališníků a působiště reformních kazatelů → pokyny k prohlídce – viz pokyny u kostela sv. Jakuba; po skončení vybrat <u>plánky</u> → PROHLÍDKOVÉ SCHEMA – Týnský
7	rovně ven na SM náměstí	u šipky poledníku	STAROMĚSTSKÉ NÁMĚSTÍ Jih – vP od kostela; hodnotné historické domy; znamení U Bílého jednorozce ; vL velký obraz Sv.Václav od Alše (novoren Štorchův dům) Východ • Týnský chrám – 2 věže (L je dle tradice štíhlejší) zakončené věžičkami; na štítu socha PM – měděná svatozář vyrobena z původního husitského kalicha <ul style="list-style-type: none"> • Týnská škola – vL pod chrámem; obloučkový ren štít, nejstarší podloubí SM • U Kamenného zvonu – got palác s nárož. znamením zvonu, užíván Lucemburky; ve 20.st. objeven ukrytý pod bar fasádou; zbytky výzdoby, uvnitř 2 kaple; výstavy • palác Kinských – bar, nejlepší rokok fasáda (=závěr baroka, rokaje); výstavy NG → ÚKOL PRO STUDENTY č. 2 Staroměstské náměstí – <i>asanace a severní fronta, Pařížská třída, kostel sv. Mikuláše, náměstí Franze Kafky, pomník Jana Husa, Pražský poledník, Mariánský sloup</i>
8	na konec náměstí k radnici	u poklopů kanálu	Staroměstská radnice • věž : got, 70 m, nakloněná, v patře arkýř (=výklenek) kaple <ul style="list-style-type: none"> • novogot křídlo – vP; zničeno koncem 2.svv, ponechány malé zbytky zdiva; proběhly soutěže na dostavbu – problematické, asi zde zůstane jen současný parčík • pomníky – poprava: v dlažbě 27 křížů a datum, na zdi velká deska se jmény; 1621 tu s'ali 27 účastníků stavovského povstání, hlavy byly vystaveny u Karl. mostu Jan Želivský : busta na zdi, radikální husitský kněz byl s'at na dvoře radnice 1422; 2.sv.válka : další desky připomínají Pražské povstání a bitvu u Dukly Soutok kanalizace – pod poklopy; klenutý cihlový sál, technická památka 1906; sbíhají se zde 3 stoky a pokračují dál do čističky v Bubenči; přístupno
9	za roh radnice	pod orlojem	→ ÚKOL PRO STUDENTY č. 3 Staroměstský orloj – vznik, <i>sochařská výzdoba, ekliptika, kalendárium; časy staročeský, občanský, babylonský a hvězdný; ekliptika, Měsíc</i>
10	kousek odstup	vedle zahrád-	Staroměstská radnice – dle privilegia 1232 zakoupen dům vP, k němu přistavěna věž; pak přikupovány další domy vL; po sloučení praž. měst 1784 byla sídlem magistrátu

		ky	<ul style="list-style-type: none"> • <u>výzdoba</u> – vP got portál a okno (<i>Rejsek</i>); <i>upr.</i> ren okno s nápisem "Praha hlava království"; vL dům U Minuty s ren sgrafity • <u>interiér</u> – přístupné sály a sklepení
11	Melantrichova, L Kožná	před portál	Dům U 2 zlatých medvědů – hodnotný ren domovní portál se znamením → Dům U 5 korun – v <i>ohybu ulice</i> ; na ren průčelí neobvyklé 5-dílné znamení ; <i>dál projdeme vP přes dvůr</i> s ren arkádami (=oblouky)
12	Michalská, Husova	naproti pivnici	→ ÚKOL PRO STUDENTY č. 4 Husova ulice – <i>Clam-Gallasův palác, domovní znamení (U Zlatého tygra a okolní), klášter dominikánů, dominikáni</i>
13	zpět Husova	před kostel <i>otevřen skoro pořád, zdarma</i>	Kostel sv. Jiljí – got kostel dominikánů, bar přestavěn; 2-věžové průčelí → Interiér – <i>tichý výklad u mříže</i> ; mohutné vysoké síňové trojlodí , bez kněžiště; • <u>hlavní oltář</u> – obraz o založení dominikánského řádu • <u>pilíře vP</u> – 1. obraz sv.Barbora (=mučenice), 2. Jan Nepomucký, 3. socha Dominik • <u>klenba</u> – bar fresky od Reinera (v kostele je pohřben); <i>upr.</i> scéna boj dominikánů : před chrámem Dominik , vP ho povzbuzují Petr a Pavel (drží bibli a podávají hůl), vL Tomáš s monstrancí brání vchod, dole dominikáni bojují s nepřáteli církve
14	dál Husova, vP na Betl. náměstí	před nárožím kaple	→ ÚKOL PRO STUDENTY č. 5 Betlémské náměstí – <i>Betlémská kaple, Náprstkovo muzeum, Konvikt, figurína, ulice Na Pernštýně</i>
15	zpět, vP, obejít L nároží	nároží před restaur.	U Vejvodů – ren dům, nad portálem bar erb primátora Vejvody; známá pivnice • <u>Míčovna</u> – <i>naproti</i> ; neobvyklé znamení s pálkami a míčky (bar sportoviště) Plynové osvětlení – zde jedna z prvních ulic, kde bylo obnoveno , dává malebné světlo, rozžihá se dálkově elektricky nebo lampář tyčí → Kostel sv. Havla – <i>cestou za tržištěm vL</i> ; got farní kostel přestavěný bar (<i>Santini</i>)
16	Vejvodova, vP Michalská, Uhelny trh	před wc muži	Uhelny trh – závěr tržiště Havelského Města; zač.exkurze jsme byli na opačném konci • <u>kašna</u> – klas, sousoší hoch podává dívce hrozen, alegorie sadařství a vinařství Výhled – Stavovské divadlo (<i>viz dříve</i>); <i>naproti vP šedý dům s věží</i> (v býv. hradbách); <i>blíže žlutá novoren SM tržnice</i> ; <i>vedle nás U 2 koček</i> – tradiční plzeňská pivnice → Pamětní desky • <u>Mozart</u> – <i>opačně, vP nahoře</i> ; bydlel tu při premiéře opery Don G. • <u>Liszt</u> – vL <i>dole</i> ; busta, slavný maďarský skladatel zde koncertoval
17	ven z náměstí	popelnice u kostela	Kostel sv. Martina ve zdi – název dle začlenění do bývalých SM hradeb; <i>1414</i> zde poprvé obřad podobojí (=věřící přijímají chléb i víno; symbol kališníků) • <u>pamětní deska</u> – pohřbeni Brokofové , Ferdinand byl nejv. bar sochař (s Braunem) → Platýz – klas, v 19. první čínžovní dům v Praze, dříve oblíbené společenské centrum
18	boční vchod na dvůr, projít na Národní, tam vL	u výstupu z metra	→ ÚKOL PRO STUDENTY č. 6 Jungmannovo náměstí – <i>Národní třída, hradby Starého Města, Jungmannův pomník, palác Adrie, rondokubismus</i>
19	pasáž Adrie, vL ven	před východ z pasáže	• <u>sochy</u> – <i>po stranách vstupu</i> : alegorie obchodu (<i>muž</i>) a Zemědělství (<i>žena</i>) – <i>Znáte nějaká podobná díla?</i> – autorem je Karel Dvořák , autor soch na naší škole Mozarteum ¹⁹¹³ – <i>cihlový naproti vP</i> ; dílo Jana Kotěry =zakladatel moderní české arch. – strohé průčelí ozvláštněno betonovým rámem a vazbami cihel , dole 2 polopostavy • <u>moderna</u> = typický prostý vzhled bez ozdob , jen přirozené působení materiálů – vznikla jako reakce na historismus 19./20., který napodoboval staré slohy
20	kousek dál, !vL skleněný průchod	střed zahrady u plastik	Kostel Panny Marie Sněžné – založil K4 pův. jako obrovský got korunovační chrám; – pak centrum radikálních husitů (Želivský), poničen, později obnoven františkány – zůstal nedokončen – stojí jen kněžiště; nejvyšší klenba v Praze (34 m), nejv. oltář Františkánská zahrada – vznikla u kláštera františkánů (nizký objekt pod kostelem)
21	šikmo	střed	Pasáže – od poč. 20. typická součást centra, zajímavé skryté labyrinty propojující ulice

	přes zahradu, vP pasáž	pasáže	<ul style="list-style-type: none"> • <u>pasáž Světozor</u> – funkcionalismus; <i>otočit se</i>: reklamní vitráž firmy Tesla (elektro) → v <i>dalších pasážích si všimněte</i>: obložení, výzdoba, travertinová fontána → dům Langhans – <i>za rohem vP</i>; zdařilá úprava pro největší fotoprodejnu v ČR
22	ven a vL přejít Vodičk., před kfc do pasáží, tam vL	pod visícím koněm	<p>Palác Lucerna – postavil V.Havel 1921 (dědeček býv. prezidenta; viz busta u schodů); unikátní železobetonová konstrukce, 7 podlaží + 4 v suterénu; moderna a secese; prestižní kulturní centrum (koncerty, plesy); restaurace, obchody, kanceláře, byty</p> <ul style="list-style-type: none"> • <u>pasáž Lucerna</u> – orientální ráz; slavnostní schodiště do kina, pod námi je velký sál; pod kopulí zavěšena provokující parodie sochy sv.Václava (Černý) <p>→ <u>pasáž Rokoko</u> – <i>navazuje</i>; skleněné klenby, výzdoba s maskami; v podzemí divadlo</p>
23	kolem schodů, ven na Václav. náměstí	střední pruh před tramvaji	<p>→ ÚKOL PRO STUDENTY č. 7 Václavské náměstí – <i>Koňský trh, Národní muzeum, pomník sv. Václava, Wiehlův dům, hotel Jalta, hotel Evropa</i></p> <p><i>UKONČENÍ: rozloučit se, popřát hezký zbytek dne, doprava metro, tramvaj; sepsat zprávu</i></p>
konec			